

Zinātnes Vestnesis

Latvijas Zinātnieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

7 (70)

1994. gada aprīlis

Zinātniekiem nepieciešami barošana un uzdevumi

30. martā savā kārtējā sēdē bija pulcējušies Latvijas Zinātnieku savienības valde, lai apspriestu iepriekšējā dienā notikušo «vizīti» Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā, kurai tika iesniegti pagājušajā un šajā «Zinātnes Vestnesī» publicētie ierosinājumi par zinātnieku lomu un statusu, kā arī sociālo aizsardzību. Ar šiem priekšlikumiem uz Saeimas komisiju bija devušies J. R. Kalniņš, J. Freimanis, M. Rikmanis un I. Pundure. Savos iespaidos dalījās J. R. Kalniņš, J. Freimanis un M. Rikmanis.

Vispirms J. R. Kalniņš konstatēja komisijas locekļu vidū absolūtu neinformētību un neizpratni, kaut arī komisijas uzdevums ir rūpēties par zinātni. Nebija arī domāts uzklaut delegāciju, bet tikai dot atbildi uz septiņiem iesniegtiem priekšlikumiem, kam bija atvēlēta viena stunda.

Deputāts P. Puņiņš izteica izbrīnu par to, ka ierosinājumā minēti 2% no budžeta, kas būtu nepieciešami normālai zinātnes attīstībai. Vai tas nebūšot pārāk daudz. J. R. Kalniņš citēja komisijas vadītāja, tolaik deputāta kandidāta, A. Siliņa interviju «Z. V.», kurā viņš pirms Saeimas vēlēšanām, skaidrojot «Latvijas ceļa» programmu, zinātni atvēlēja 1,5%. J. R. Kalniņš izteica izbrīnu, kā koalīcijas partneris no Zemnieku savienības to nezina. Izrādījās, ka daudzko nezina ne tikai P. Puņiņš. Tupeša kungs (jeb Tupešu Jānis) teica, ka tā esot ikdienišķa parādība, ka zinātnieki nav valstij vajadzīgi, arī ASV zinātnieki bieži vien esot bezdarbnieki un meklējo darbu, ko tad vēl runāt par Latviju, kur zinātnieki kalpoja Padomju Savienības militārajam kompleksam. Dabiski, ka viņiem jāiznīkst. Diemžēl zinātnieku doma bija cita — Latvijai intelekts būs vajadzīgs, ja jau mēs ejam uz Eiropu. Arī ANO dokumentos minēts, ka Baltijas valstu lielākā bagātība ir mūsu intelekts, ko savā jau minētajā intervijā «Latvijas ceļā» vārdā teica arī A. Siliņš un kas, pēc J. R. Kalniņa domām, ir pilnīgi aizmirsts.

A. Siliņš gan paskaidroja Tupeša kungam, ka jau divas trešdaļas no zinātniekiem ir atlaistas vai aizgājušas no zinātnes un nu būtu laiks parūpēties par atlikušo trešdaļu.

Seit LZS valdes sēdē atskanēja replika, ka zinātniekiem galvas cirta jau Francu revolūcija un to pašu darīja arī Oktobra revolūcija. Acīmredzot tā ir vēsturiska likumsakarība, ka revolūcijas iznīcina zinātni un mūs atbalsta tikai aizejošās šķiras pārstāvji. Šī replika sekoja konstatējumam, ka par zinātni iestājās vienīgi kreisie deputāti.

A. Siliņš kā pozitīvu faktu minēja to, ka pirmo reizi zinātnē budžeta līdzekļi ir palielināti, jo līdzšinējā tendence bija tikai pazemināt. Nekas gan netika minēts par inflāciju. Deputāts D. Ābiķis teicis, ka likumā būtu jāfiksē, kāds procents zinātnē pienākas.

Pārpratumi izcēlās arī par 2. punktu. Deputāti bija sapratuši, ka visi zinātnieki grib kļūt par valsts ierēdņiem. Mūsu galvenā doma bija, ka jāizstrādā zinātnieku pārkvalificēšanas programma.

J. Freimanis arī atzīmēja deputātu absolūto ignoranci, kas J. Tupeša gadījumā bija pilnīgi skandaloza, pēc principa: «Ja jums iet slikti, tad jūs paši to esat pelnījuši.» Runājot par sociālajām garantijām, kādas sev lūdz zinātnieki, piemēram, par iespēju strādāt un saņemt pensiju, D. Ābiķis to nosauca par atgriešanos pie vecās kārtības, kas nu gan neesot pieļaujama.

J. Freimanis atzina, ka divas puspozitīvas lietas tomēr esot sasniegtas. Ir izdabūts labojums, ka budžeta rindīnās par zinātnes finansējumu rakstīts nevis Finanšu ministrija, bet Ministru kabinets. Tas būšot labāk. Tiesa, tūdaļ gan klātesošais J. Stradiņš izlaida dziņu no pudeles, jo izrādījās, ka Izglītības ministrija nemaz tik labvēlīga pret zinātniekiem nav un grāstījusies atņemt Zinātnes padomei finansu sadalīšanas funkcijas, kaut arī likumā par zinātnisko darbību šādas funkcijas Latvijas Zinātnes padomei ir ierakstītas melns uz balta.

Otrs ieguvums — A. Siliņš atbalstīja doktorantūras finansēšanu no zinātnes un izglītības integrācijas fonda, tas ir — ja cilvēks raksta lielo vai mazo doktora disertāciju, tad tajā laikā viņš var saņemt naudu no integrācijas fonda 250 000 latiem un kaut nedaudz atvieglot sava granta stāvokli. Tas būtu loģiski, jo tā ir augstākās kvalifikācijas zinātnieku gatavošana, vienalga, vai tā notiek augstskolā vai citā veidā. A. Siliņš gan tūdaļ piemētināja, ka tās ir viņa personiskās domas, tāpēc Zinātnieku savienībai būtu vēlams to

fiksēt kā oficiālu priekšlikumu un Zinātnes padomei sankcionēt. J. Freimanis arī atzīmēja, ka šogad zinātnieki ar budžetu vairs daudz neko nespēs izdarīt, ja nu vienīgi racionāli izmantot jau pieminēto integrācijas fondu, bet, domājot par nākamā gada budžetu, jāpānāk, lai pie tā izstrādāšanas zinātnieki tiktu ielaisti. Te aizsākās pārrunas par to, kas tad īsti fasa jauno augstākās izglītības un zinātnes likumu, ja zinātnieki par to nekā nezina. Tāfad tas atkal tiek darīts tikai Izglītības ministrijas sienās un līdz zinātniekiem vienīgi nonāk satraucošas ziņas par tendencēm «apcirt» Zinātnes padomes pilnvaras.

M. Rikmanis ziņoja par priekšlikumu 7. punktu — par ekspertu komisiju nepieciešamību. Pašlaik bieži vien eksperti dažādu tautsaimnieciski svarīgu projektu izvērtēšanai tiek izraudzīti neobjektīvi. Saeima un valdība, kā pašas deklarējušas, ir politiskas, taču tāda gadījumā ir jābūt arī speciālistiem, kas visus nopietnos lēmumus aplūko no speciālistu viedokļa. Zinātnieku priekšlikums bija: 1) izveidot datu banku, kurā apkopot ziņas par spēcīgākajiem Latvijas speciālistiem, Latvijas augstāko potenciālu; 2) izveidot pie datu bankas skaitliski nelielu padomi, kuras funkcijās ietilptu veidot darba grupas konkrētām ekspertīzēm. Caur šo padomi būtu jālaiž visi nopietni dokumenti, kas skar likumprojektus, ārzemju investīcijas, valsts kredīta garantijas utt. Tad tiek savākta speciālistu komanda, kas ātri un efektīvi tos izvērtē, dod savus slēdzienus un politiķiem uz galda nonāk lēmuma projekts jau kopā ar ekspertīzes slēdzienu, kurā norādīts, vai šis projekts strādās, kādas būs sekas, kādas var parādīties blakusparādības, vai tas ir izdevīgs vai arī nepieciešamas korekcijas, lai tā efektīvāti būtiski kāpinātu. Šīs komisijas varētu arī atestēt augstākās kvalifikācijas ierēdņus, lai to neatstātu vienas ieinteresētās ministrijas ziņā. Pie viena šī padome varētu arī palīdzēt bez darba palikušajiem zinātniekiem atrast savu «nišu». Komisijām jābūt atmaksātām, jo neviens nevar atļauties tērēt savu granta apmaksāto laiku vai pat brīvo laiku. «Mīlētāju» ēra ir beigusies. Ja jādod slēdziens par valsts dokumentiem, tad tas būtu atmaksājams no ierēdniecībai paredzētiem līdzekļiem, ja aplūkojams komercpriekšlikumus, tad ekspertīze jāatmaksā no šī priekšlikuma finansējuma. Tas viss dotu divus labumus. Pirmkārt, tiktu iegūts kvalificēts slēdziens ar augstu atbildības pakāpi; otrkārt, zinātnieki un augstākās kvalifikācijas speciālisti ietu tautsaimniecības projektos, kur grozās lielas naudas, iepazītu šo darbību no iekšienes un, iespējams, atrastu savu spēku pielikšanas punktu, tā iznākot laukā no izolācijas, kādā viņi pašlaik atrodas, jo rūpniecības praktiski nav un anđelei zinātnieki nav vajadzīgi.

Tupeša kungs gan teicis, ka vispirms vajag pierādīt, vai tāds potenciāls mums ir, un pēc tam skatīšoties, ko ar mums darīt. Zinātnieku savienības valde nolēma nosūtīt Tupeša kungam daņu ekspertīzes slēdzienu, ko vakaros pirms gulētiešanas palasīt.

M. Rikmanis salīdzināja zinātnisko darbību ar datoru. Jūs varat nopirkt supermodernu datoru, bet, ja to iemēfīsiet kākā bez barošanas sprieguma un nedsīsiet tam uzdevumus, tad tas nevarēs sevi pierādīt. Tas varēs sevi atfaisnot tikai tad, ja būs barošana un nopietni uzdevumi, ko risināt.

No otras puses, katrā nopietnā datorprogrammā ir paredzēts, ka pie tās lietošanas var ķerties arī diezgan maz zinošs cilvēks, bet, tikko viņš grāstīsies veikt darbību, kas var, feiksim, kaut ko izdzēst no atmiņas, tūdaļ parādīsies brīdinājums — sekas būs tādas un tādas. **Vai jūs to gribējat!** Lūk, šai padomei būtu līdzīgas funkcijas — brīdināt politiķus par sekām.

Kaut arī J. Graudonis konstatēja, ka pašlaik valdošajās aprindās personiskās intereses dominē pār valsts interesēm un diez vai valdība būs ieinteresēta zinātnieku ekspertīzē, tomēr šī ideja ir jāvirza tālāk, jo pašreizējā prakse pieaicināt ārzemju ekspertus ir bīstama tajā ziņā, ka neviens ārzemju speciālists nav objektīvs, viņš pārstāv kādu firmu vai grupu un ir ieinteresēts panākt tās ietekmi šeit. Tāpēc mums brūk rūpniecība un lauksaimniecība.

M. Rikmanis atsaucās uz Saeimas komisijas ierosinājumu — izstrādāt priekšlikumus sīkāk un dot tos valdībai. Ja valdība nebūs ieinteresēta, tad komisija apņēms tos balsīt. Tāpat lika priekšā sameklēt, kādā likuma punktā tos visērtāk varētu iestrādāt.

Z. K.

Pielikums Latvijas Zinātņu akadēmijas ardoorganizāciju padomes priekšlikumiem Saeimai un valdībai

PAR LATVIJAS ZINĀTNES UN ZINĀTNISKĀ POTENCIĀLA IZMANTOŠANU

7. Par nozīmīgāko projektu, lēmumu un dokumentu obligāto ekspertīzi.

Lai pilnīgāk izmantotu Latvijas zinātnieku potenciālu, iesaistot tos Latvijai nozīmīgu tautsaimniecisku problēmu risināšanā, pie Latvijas Izglītības, kultūras un zinātnes ministrijas Zinātnes departamenta nepieciešams izveidot Latvijas augstākās kvalifikācijas speciālistu reģistru. Savukārt pie šī reģistra izveidojama skaitliski neliela, no dažādu specialitāšu zinātniekiem sastāvoša ekspertu padome, kuras pamatuzdevums būtu sastādīt kompleksās ekspertīzes grupas visu tautsaimnieciski svarīgu problēmu kompleksai analīzei un zinātniski pamatotu rekomendāciju sagatavošanai. Nemoť vērā, ka gan Saeima, gan Ministru kabinets tiek komplektēti no politiķiem, būtu pareizi, ja ne Saeima, ne Ministru kabinets nepieņemtu izskatīšanai nevienu no valsts līdzekļiem finansējamo (tas attiecināms arī uz valsts garantijām kredīta saņemšanai) projektu bez šādas augstākās kvalifikācijas speciālistu kompleksās ekspertīzes slēdziena.

Šī pati ekspertu padome varētu nodrošināt arī apsprišanai sagatavojamo likumprojektu analīzi kā no juridiskā (atbilstība Satversmei, starptautiskajiem līgumiem un konvencijām, citiem, agrāk pieņemtiem, likumiem), tā arī tautsaimnieciskā (sagaidāmā likuma ietekme uz tautsaimniecības attīstību, tā darbības ekonomiskās sekas) viedokļa.

Uzskatām par lietderīgu arī uzdot šai ekspertu padomei komplektēt komisijas augstāko kategoriju ierēdņu atestācijai.

Ekspertu darbs būtu atmaksājams no ierēdņu reformai paredzētajiem līdzekļiem, piesaistot arī pasūtītāju (tautsaimniecisko projektu ekspertīzēm) līdzekļus.

Sākumu skat. «Z. V.» Nr. 6

JAUNA MĀKSLAS DOKTORE

Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas sēžu zālē 1994. gada 15. martā Latvijas Māslas augstskolu asociācijas Habilitācijas un promocijas padome piešķīra mākslas doktora grādu **RUTAI ČAUPOVAI** par pētījumu «Portrets latviešu tēlniecībā. Stilistiskās ievirzes un tipoloģijas aspekti (1900 — 1975)».

Recenzenti: Dr. habil. art. T. Kačalova
Dr. art. R. Kaminska
Dr. art. E. Kļaviņš

Balsošanas rezultāti:

«par» — 8

«pret» — —

«atturas» — 1

PAZIŅOJUMS

Otrdien, 12. aprīlī, plkst. 17.00

Turģeņeva ielā 19

Latvijas Zinātnieku savienība rīko tikšanos ar Latvijas Republikas izglītības, kultūras un zinātnes ministru **JĀNI VAIVADU**

Latvijas Republikas Kultūras ministrijā

RINDAS NO SĒDĒ RUNĀTĀ

Godājamie kolēģi!

Kultūras ministrija atsāk darbu pie Latvijas Valsts kultūrpolitikas pamatprincipa izstrādes, ierosmēm izmantojot I. Ziedoņa, D. Ivāna, V. Daugmaļa materiālu «Latvijas kultūras programma (ievirze)», kas publicēts «Dienā» 1993. g. 17.—19. jūnijā.

Ir izveidota darba grupa — I. Ziedonis, J. Stradiņš, V. Daugmalis, J. Dripe, R. Muižniece. Atsevišķu tēmu izstrādei tiks uzaicināti eksperti un konsultanti.

Darbu sākot, svarīgi būtu apzināt iespējami plašas sabiedrības daļas ieskatu par katras kultūrnokāzes, esošās infrastruktūras un tml. vietu un nozīmi visas valsts kultūrsistēmā, par Latvijas kultūrsituāciju kopumā šobrīd un perspektīvā. Tāpēc lūdzam kultūrdarba speciālistus, kuru kompetencē ir vadīt kādu iestādi, nozari, organizāciju u. tml., vai atsevišķas personas izteikt savas vai kādas ļaužu kopas domas un ierosinājumus, kas varētu būt noderīgi šajā valsts kultūrpolitikas pamatprincipu izstrādes gaitā un valsts kultūrpolitikas programmas izveidē, ko tad varētu likt priekšā Saeimai apstiprināšanai.

Mūsaprāt, šis dokuments varētu ietvert trīs galvenās sadaļas.

A. Kultūras kā parādības vieta valsts politikā un valsts saistībā. Kultūras attīstības galvenie virzieni un prioritātes.

B. Kultūrprocesa mijiedarbība ar saskaņotām un tuvu jomām — izglītību, zinātni, reliģiju, ekoloģiju, tūrisma utt.

C. Kultūrprocesa dabiskas attīstības nodrošinājums, vadības un realizācijas (t. sk. finansēšanas) mehānismi. Kultūratbildība: Saeima, Ministru kabinets, pašvaldības, speciālas institūcijas, indivīdi.

Piedāvājam ierosmēt arī vienkāršu tēmu uzskaitījumu, kam, mūsaprāt, vajadzētu tikt iekļautam iecerētajā valsts kultūrpolitikas programmā.

1. Kultūrpolitikas pamattēzes — mērķi, principi, prioritātes.

2. Kultūrpolitikas realizācijas mehānismi. Valstiski veidotās kultūras organizācijas sistēma.

3. Kultūra un pašvaldības. Kultūratbildības likuma nepieciešamība.

4. Kultūrpolitikas finansēšanas avoti, principi. Likumdošana saistībā ar finansēšanu. Kultūras mecenātisms, dažādi fondi.

5. Kultūras objekti, to aizsardzība. Kultūras pieminekļi. Neprivatizējamo un denacionalizācijai nepakļaujamo objektu saraksti.

6. Muzeji, galerijas, izstādes, kolekcijas. Nacionālie muzeji, to pastāvēšanas principi un valstiskās garantijas.

7. Arhīvi kā nacionālo vērtību glabātavas. Privātie arhīvi.

8. Operas un teātri, valsts nozīmes orķestri, kori, ansambļi, Filharmonijas, koncertzāles.

9. Nacionālā kinostudija un videocentri.

10. Nacionālā bibliotēka, Latvijas bibliotēku tīkls.

11. Grāmatu izdošana. Nacionālās enciklopēdijas.

12. Autoritātes mākslas, mūzikas, arhitektūras, literatūras un zinātnes darbiem.

13. Kultūra un zinātne. Humanitārās un sociālās zinātnes — etnoloģija, etnogrāfija, folkloristika, valodniecība, vēsture un kultūrvēsture, filozofija utt. Latvijas Zinātņu akadēmija. Zinātniskie institūti.

14. Brīvās (radošās) profesijas. Radošās savienības, to fondi.

15. Latvijas Kultūras fonds, tā finansējuma principi un funkcijas.

16. Ārvalstiešu kultūra.

17. Etnisko grupu kultūra.

18. Rīgas kultūrkoncepcija. Rīgas Latviešu biedrība.

19. Novadu kultūrkoncepcija. Novadpētniecība. Latgales un «Līvu krasta» savdabības saglabāšana.

20. Kultūra un valoda.

21. Kultūra un reliģija. Konfesiju iesaistīšana kultūrprītē.

22. Kultūra un izglītība. Bērnu kultūra.

23. Kultūra un universitātes, Latvijas universitāte, Mākslas akadēmija, Mūzikas akadēmija, Kultūras akadēmija.

24. Tautas universitātes.

25. Sociālo minoritāšu kultūra (pensionāriem, invalīdiem, neredzīgajiem u. tml.).

26. Kultūra un masu mediji.

27. Kultūra un tūrisms.

28. Kultūra un veselība. Fiziskā kultūra. (?)

29. Tautas māksla. Amatniecība. Folkloras kopas, kori, ansambļi u. c. Dziesmu un deju svētki kā nacionālās identitātes izpausme.

30. Kultūras kvalitātes kritēriji. Kultūras ministrijas, Zinātņu akadēmijas u. tml. balvas par sasniegumiem kultūrā un humanitārajās zinātnēs.

31. Vides kultūra. Arhitektūra, dizains, ceļi, ainavas u. tml.

32. Prioritāro mērķprogrammu valstiskais pasūtījums.

Mēs lūdzam Jūs izteikt domas par Latvijas kultūrpolitikas programmas nepieciešamību, ietveramo tēmu loku un iespējamiem papildinājumiem, par Jūsu pārziņā, kompetencē vai interešu lokā esošajām tēmām. Visus lūdzam pievērst uzmanību šādiem jautājumiem:

stratēģiskie uzdevumi un prioritātes, priekšnoteikumi kultūras pieejamībai un radošas individualitātes attīstībai, pakļautība un pārvaldes principi, finansējuma principi un avoti.

Mūsu adrese:

Kultūras ministrija
K. Valdemāra 11a.
Pateicamies par sadarbību!

Valsts kultūras ministrs Darba grupas vadītājs
Jānis Dripe Imants Ziedonis

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS HUMANITĀRO UN SOCIĀLO ZINĀTŅU NODAĻĀ

Latvijas Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas zinātnieki savā sēdē 1994. gada 10. martā vispusīgi un pamatīgi apsprieda Kultūras ministrijas darba grupas izstrādātās kultūrpolitikas pamattēzes un atzina, ka šajā tēmu uzskaitījumā tiešām nosaukti daudzi vissvarīgākie kultūrpolitikas aspekti un uzrakstīto tēžu lielumlielajam vairācumam varam pievienoties. Taču par dažām tēzēm sēdes dalībnieki izteica piebildes vai arī ierosinājumus tās papildināt.

4. Būtu uzsverama likumdošanas saistība ar finansēšanu: ir nepieciešama diferencēta nodokļu un muitas politika — vajadzīgi atviegloti maksājumi par izcilām izrādēm un filmām. Savukārt daļu atskaitījumu no tirdzniecības ar alkoholu, tabakas izstrādājumiem un luksusa precēm vajadzētu novirzīt kultūras darbības finansēšanai.

7. Arhīvi un krātuves — to skaitā Folkloras krātuve, Latviešu valodas institūta valodas krātuves, Latvijas vēstures institūta arheologu un etnogrāfu krātuves — kā nacionālo vērtību glabātavas ņemamas valsts aizsardzībā un finansējamas no budžeta.

10. Nepieciešams likums par bibliotēkām kā nacionālo vērtību glabātājām. Jāparedz līdzekļi seno rokrakstu saglabāšanai un latviešu valodā izdoto grāmatu obligātā eksemplāra piesūtīšana Akadēmiskajai un Nacionālajai bibliotēkai.

11. Par īpaši svarīgu kultūrpolitikas sastāvdaļu uzlūkojama nacionālo enciklopēdiju izdošana, tai jāparedz valsts dotācijas.

13. Tā kā Latvijas Zinātņu akadēmijas humanitāro nozaru ar letoniku saistītie institūti ir vienīgās šādas ievirzes pētnieciskās iestādes

pasaulē, tiem piešķirams nacionālo institūtu statuss, paredzot obligātu bāzes finansējumu, kas nodrošinātu šo pētniecības iestāžu pastāvēšanu. Ar letonikas problēmām saistīto institūtu uzdevums — vākt, glabāt, sargāt, izdot tās latviešu etniskās kultūras bagātības, ko glabā Latvijas zeme un tauta. Zinātņu akadēmija ir humanitāro zinātņu centrs.

20. Jāatvēr līdzekļi latviešu valodas aizsardzībai. Jāpanāk valodas likuma iedzīvināšana. Būtu jāizstrādā vienoti latviešu ortogrāfijas principi, tuvinot Latvijā un trimdā pieņemto pareizrakstību. Aktīvi jāstājas pret latviešu valodas angļiskošanas tendencēm.

26. Nepieciešama aktīvāka valsts attieksme pret radio un televīzijas lomu cilvēka kultūras līmeņa veidošanā, nepieļaujot kultūrai vērtīgo raidījumu skaita samazināšanu.

30. Lai celtu humanitāro zinātņu pētījumu prestižu, būtu atjaunojamas balvas par sasniegumiem kultūrā un humanitārajās zinātnēs. Līdz šim atjaunotas J. Endzelīna un K. Baloža balvas, bet vairākas citās humanitāro zinātņu un kultūras nozarēs šo balvu nav.

32. Visādā ziņā jāievieš valsts mērķpasūtījums letonikas zinātnēs, tādējādi sekmējot tautas kultūrai nepieciešamu izdevumu un pētījumu rašanos, to skaitā: Latviešu tautas dziesmu akadēmiskais izdevums, Latviešu literatūras vēsture, Latviešu vietvārdi, Dialektu atlants, Latvijas vēsture u. tml. Šos pētījumus un izdevumus nedrīkst atstāt tikai grantu turētāju interešu ziņā.

Prof., Dr. h. philol. V. HAUSMANIS,
LZA Humanitāro un sociālo zinātņu
nodaļas priekšsēdētājs

V. ZARIŅŠ. Gribu atgādināt vecus sakāmvārdus — «Par paldies kaķi sprāgst» un «Ko lopam silē liksi, to slaucenē sagaidīsi». Ar skaitiem vārdiem neko neizdarīsi. Vajadzīga diferencēta nodokļu politika: par labām grāmatām, audzinošām izrādēm — mazākus nodokļus. Te ir lielā programma — visai Latvijai. Bet līdzās šai ir vajadzīga mazā — katrai pilsētai, pagastam, katrai interešu kopai.

J. BOJĀRS. Somijā, piemēram, daļa kazino līdzekļu iet valstij. Ir jāmeklē nodokļu avoti: tabaka, alkohols, luksusa preces — tie ir papildavoti. Tikai degvielai nedrīkst — tas tūlīt cels visu preču cenas. Un vēl — franči, itāļi ir uzsākuši cīņu pret savu valodu angļiskošanu. Tiesa — starptautiskās valodas paliks, jau tagad daļa zinātnisko darbu ir rakstīta angļu valodā. Katram intelīgentam cilvēkam ir jāprot 5 klasiskās valodas. Ir jābūt diferencētai muitai — ar atvieglotiem noteikumiem labai literatūrai, arī zinātniskai, ar pavisam citiem — f. s. «vieglajam žanram». Tūlīt ir šausmu filmas, kas ieprogramē nepareizu uzvedības modeli. Citās valstīs brīdina — vardarbības filmas skatās bērni un cilvēki, kuriem ir nervu problēmas. Ja filma propagandē no latviešu viedokļa neefektīvu rīcību, diferencēt, koriģēt muitas politiku. Mums ir nelegālas filmu un video demonstrācijas. Mēs jau pirms kara bijām pievienojušies Bernes konvencijai, tagad tikai vajag deklarēt, ka mēs atzīstam tās labojumus un korekcijas. Par valsts TV un radio — vajag būt vienam kanālam, kurā neraida reklāmu.

A. BLINKENA. Par valodas situāciju. Valsts vadība, izņemot Prezidentu, valodas jautājumiem pievērš maz uzmanības. Valsts Valodas centrs šogad saņēmis daudz mazāk nekā pagājušajā gadā.

J. STRADIŅŠ. Pašlaik daudzās trimdas izdevniecības pārbāzējas uz Rīgu, bet viņi neatzīst padomju laikā pieņemtas valodas normas. Kultūras programmā ir jāietver latviešu valodas ortogrāfijas problēmas.

K. ARĀJS. Par folkloru. Mēs esam par to, lai pastāvētu esošās kultūras struktūras: Folkloras krātuve, E. Melngaiļa Tautas Mākslas nams, Etniskās kultūras centrs pie LU. Mēs esam Eiropas kultūras sastāvdaļa, esam gatavi iesaistīties starptautiskos kultūras kontaktos. Ja mēģinās sajaukt visu kopā, nekas labs neiznāks. Pozitīvi jāvērtē tas, ka arhīvi ir atzīti par nacionālo vērtību glabātāvām. Taču finansējumu mēs saņemam ar grantiem. Tā ka arhīva glabāšana paliek kā individuāla programma. Ar grantu līdzekļiem nepietiek naudas līdz gada beigām. Ar septembra mēnesi var pārtrūkt Folkloras krātuves darbs.

B. TABŅONS. Institūtiem vajag nacionālo institūtu statusu. Republikā jābūt centram, kurā pētniecības darbs noris augstā līmenī.

V. HAUSMANIS. Ideja par nacionālajiem centriem ir palikusi bez ievērības.

J. STRADIŅŠ. Ne gluži. Zinātnes padomē oponentē E. Grēns: piešķirot šo statusu, institūtiem aiziet no ZP kompetences. Pāriet izglītības ministrijas kompetencē. Kādas ir atšķirības? Nacionāla institūta direktoru nozīmē Saeima. Un bez grantu finansējuma ir bāzes finansējums. Nacionālais Botāniks dārzis ir visu naudu ieliecis siltumnīcu saimniecības saglabāšanai, bet viņu veikalā ir Holandes augi. Arī tā var šķiest naudu. Otrs faktors — varbūt humanitāriem institūtiem dot šādu prioritāti? Arī filozofi pieteicās pie šī statusa. Varbūt var veidot nacionālo humanitāro centru. Bija domāts šo jautājumu izšķirt februāra sākumā. Vajadzētu nākt ar absolūti skaidru centru koncepciju. Visnopietnākais jautājums ir par programmām. Ir domāti Kultūras ministrijas pasūtījumi. Te nav tendence uz zinātnisko pētniecību. Domāti tādi jautājumi, ar kuriem varētu gūt afsaucību tautā. Zinātnieki varētu nākt ar tīri zinātniskām programmām, kuras varētu finansēt no kultūras līdzekļiem. Par zinātniekiem — ir Civildienesta likums, kurš nāk trešajā lasījumā. Ja zinātnieki neiekļūst civildienesta ietvaros, tad kā pensionāri mēs būsīm nabagi. Ierēdņiem pielīdzinās tikai f. s. Valsts profesorus, kuru vieta būs jāzīmē konkursā. LU varēs ieteikt, pie J. Vaivada būs tpaša atestācijas komisija.

J. BOJĀRS. Jāpanāk, lai valdība jebkuru mērķprogrammu ļauj izvērtēt Latvijas zinātniekiem nevis tikai ārzemniekiem. Lai veido kaut vai jauktas kompānijas. Ja mēs Eiropas ietvaros nevarēsim atdzīvīnāt tautsaimniecību, mūs neglābs aizņēmumi.

B. TABŅONS. Jūs minējāt, ka atbalsta programmas, kurās minēti starptautiskie kontakti, bet mums ir arī savas programmas, kaut vai literārā mantojuma pārvērtēšana.

A. CAUNE. Krātuvēm ir jābūt ar valsts rūpēm un uzdevumiem: arheologu, etnogrāfu kolekcijām, arhīviem. Jābūt mācību grāmatām. Tām jāatspoguļo jaunākie fakti, jābūt tādai kā fakto cenzūrai. Eiropas valstīs vēstures senākā — arheoloģiskā — daļa ir valsts interesē un aizsardzībā.

V. PĀVULĀNS. Vispirms — vai valsts ir ieinteresēta kultūras politikā? Iespējams ir haotisks saraksts.

J. STRADIŅŠ. Šos ierosinājumus gaida. Ja šī sapulce var noformulēt:

1) nacionālo institūta jēdzienu;
2) mērķprogrammu ar tīri zinātnisku, ne tikai kultūras raksturu.

J. KRASIŅŠ. Latvijā nav Arhitektūras muzeja. Kultūras piemineklis drīkst piederēt tikai LR pilsonim — tāda frāze ir Pieminekļu aizsardzības likumā.

O. KRASIŅŠ. Man ir trīs tēzes: pret Latviešu valodas angļiskošanu, lai humanitāro zinātņu rezultāti tiktu publicēti latviski (pie humanitārajām es pieskaitu arī ekonomiku un demogrāfiju) un — par ekonomiku. Ir daudz runāts par nacionālo interešu aizsardzību. Bet aiz šī «dūmu aizsega» notiek Latvijas izlaušanās.

V. KOCERE. Programmā jābūt tēzei par seno rokrakstu saglabāšanu un punktam par masu mediju datu bāzēm.

I. ROZENVALDE. Bibliotēkas jāatzīst par nacionālo vērtību glabātājām un jāpieņem likums, ka bibliotēkai ir jāsaņem visas grāmatas, kas iznāk latviešu valodā.

LATVIJAS ĶĪMIJAS BIEDRĪBAS KONGRESĀ

22. februārī notika Latvijas Ķīmiķu savienības kongress. Republikas ķīmiķi tajā apsprieda iepriekšējā periodā paveikto un krīzes situācijā veicamo. Atskaites ziņojumu par Latvijas Ķīmiķu savienības darbu nolasīja LZA akadēmiķis Romans Kārklīšs. Laikā no 1990. gada 22. novembra, kad Mendeļejeva biedrības Latvijas nodaļa pārveidojās par Latvijas Ķīmiķu savienību, situācija valstī un arī LKS ir būtiski izmainījusies. Mendeļejeva biedrības ziedu laikos Latvijas nodaļas biedru skaits pārsniedza 10 000 cilvēku, bet tās likvidācijas brīdī ap 5000. Tas gan bija lielā mērā visai formāls rādītājs, jo biedrībā aktīvi darbojās tikai nedaudzi no tiem. Kā sekas tam — jaun dibinātajā LKS iestājās tikai 354 biedri.

1991. gadā LKS aptvēra kā juridiskas personas 31 rūpniecības uzņēmumu, kā arī LZA ķīmijas profila institūtus, RTU un LU. Šobrīd tas viss jau ir pagātne, jo tikai reti no uzņēmumiem vairs ir ar mieru atbalstīt sabiedriskās profesionālās organizācijas. Viens no tādām ir VMPPRF «Grindex», kas uzņēmās apmaksāt LKS biedru organizētu Latvijas skolēnu izlases piedalīšanos starptautiskajā ķīmijas olimpiādē Puščino un apsūtījis savu atbalstu arī dažām citām LKS aktivitātēm.

Palīdz arī Latvijas Organiskās sintēzes institūts, kas apmaksāja LKS biedru maksu UPAC organizācijā, kā arī dod pajumti biedrības birojā. Līdz ar to biedrības jaunā adrese ir **Rīgā, Aizkraukles ielā 21.**

LKS savu kongresu sagaidīja vairs tikai 242 biedru sastāvā, ieskaitot 14 ārzemju latviešu ķīmiķus. Taču acīmredzot organizācijas sastāvā palikuši paši aktīvākie, jo kongresa dalībnieki bija pilni optimisma un darboties gribas. Tika spriests par to, kādā veidā atrisināt sāpīgāko no jautājumiem — LKS darbības finansēšanu, ko nebija izdevies paveikt iepriekšējai valdei. Ja 1991. gadā pateicoties kā kolektīvo biedru iemaksām, tā pašu nopelnītiem līdzekļiem LKS varēja atļauties izlietot pāri par 613 000 rubļu, tad 1993. gadā vairs tikai Ls 1019. Un atskaites pēdējā gadā LKS spiesta atstāt savas biroja telpas un pārtraukt jebkāda tehniskā personāla atalgošanu.

Nākošais sāpīgais jautājums — Latvijas zinātnieki, tai skaitā ķīmiķi, 1994. gadā atstāti vispār bez zinātniskajiem ārvalstu žurnāliem. Vienīgi Amerikas Ķīmiķu biedrības dāvinājumi nodrošina iespēju saņemt «Chemical Abstract» un AKB žurnālus. Arī Sorosa fonda dāvinājumi skar šos pašus izdevumus. Tāpēc tika nolemts

griezties pie pārējo valstu ķīmiķu profesionālajām biedrībām ar lūgumu palīdzēt, ja jau pašu neatkarīgās valsts varas un runas vīru izpratni un atbalstu rast neizdodas.

Republikas ķīmiķiem katastrofāli trūkst arī reaģentu un aparatūras. Tāpēc iecerēts veidot savstarpējās palīdzības informācijas banku, kurā apkopotu datus par katras iestādes skopajiem krājumiem, kuru efektīva un taupīga izlietošana varētu kaut nedaudz atvieglot ķīmiķu darbu. Šī banka aptvertu kā reaģentu, tā arī aparatūras un darbaspēka resursu uzskaitījumu.

Pastāvošās prioritātes valstī diemžēl neveicina zinātnes prestižu, tāpēc apsīcis kā studentu zinātniskais darbs, tā arī zinātnieku lekciju aktivitātes. Tika ierosināts valdei uzņemties veikt pasākumu kompleksu, kas ļautu biedrībai realizēt šo vienu no svarīgākajiem uzdevumiem — iepazīstināt kolēģus un plašāku sabiedrību ar ķīmiķu veikumu, problēmām, zinātnes un nozares attīstības perspektīvām, tādējādi ceļot ķīmijas nozares prestižu. Jāorganizē un jāatbalsta konkursi studentu zinātniskajam darbam, skolēnu olimpiādes. Plašāka propagandas darbība jāizvērs arī presē, lai likvidētu to negatīvo attieksmi, kas izveidojusies pret ķīmiju vispār. Vismaz pašiem ķīmiķiem šķiet, ka ne jau ķīmija ir vainīga apkārtējās vides piesārņojumos, bet gan nepietiekami ir līdzekļi, kas ieguldīti ekoloģiski tīru ražotņu izveidē.

Noslēgumā kongress pieņēma lēmumu mainīt LKS nosaukumu, atjaunojot tai vēsturisko Latvijas Ķīmijas biedrības nosaukumu. Par biedrības prezidentu tika ievēlēts Latvijas Organiskās sintēzes institūta direktora vietnieks zinātniskajā darbā Ivars Kalviņš, bet par viceprezidentu — Pēteris Trapencieris. Jaunās valdes sastāvā vēl tika ievēlēti Valdis Kampars, Edgars Jansons, Romans Kārklīšs, Jānis Zandersons, Māra Jure, Aina Krēslīņa, Raimonds Valters un Emīlija Gudreniece. Tika ievēlēta arī LKB Padome, kurā bez minētajiem ķīmiķiem tika ievēlēti Laila Bergmane, Ritvalds Bets, Jānis Drēgeris, Margārs Līdaka, Andris Lūsis, Juris Frīdmanis, Tālis Millers, Uldis Rībelis, Uldis Sedmalis, Jānis Stradiņš, Velta Tupureina, Modris Drille, Visvaldis Švinka, Laimonis Mālers, Jānis Freimanis.

LKB sekretāres pienākumus turpmāk pildīs dr. k. Biruta Kurgāne, tel. 559348, FAX 553493, FAX/Phone (371) 8828114.

Latvijas Ķīmijas biedrības prezidents

dr. h. ķīm. **Ivars KALVIŅŠ**

LATVIJAS ZINĀTNES FONDS

Fonda mērķis ir veicināt un atbalstīt zinātnisko darbu Latvijā, attīstīt zinātniskos sakarus ar ārvalstīm, popularizēt zinātnes sasniegumus, sekmēt to ieviešanu.

Latvijas Zinātnes fonds:

— organizē zinātnes atbalstīšanas un veicināšanas pasākumus, līdzekļu piesaistīšanu fonda mērķu un uzdevumu īstenošanai,

— veido savas vai atbalsta zinātnieku piedāvātās ilgtermiņa un īstermiņa programmas zinātnisko pētījumu veikšanai un zinātnisko rezultātu ieviešanai,

— izvērtē un izlemj par finansiālas, organizatoriskas un citādas palīdzības sniegšanu attiecībā uz zinātnieku, zinātnisko organizāciju un citu iestāžu iesniegtiem projektiem,

— veido darba grupas, interešu vai teritoriālās grupas (apakšfondus) noteiktu zinātniskās darbības veicināšanas mērķu sasniegšanai.

FONDA DIBINĀTĀJI

1. Latvijas Zinātnieku savienība
2. Latvijas Zinātņu akadēmija
3. Latvijas Juristu biedrība
4. Latvijas Kultūras fonds
5. Latvijas Nacionālā mehānikas komiteja
6. Latvijas Ķīmiķu savienība
7. Eiropas-Latvijas Institūts kultūras un zinātnes apmaiņai
8. Latvijas Psihologu biedrība
9. Latvijas Matemātikas biedrība
10. Latvijas Pedagogu biedrība
11. Latvijas Sirds fonds

FONDA VALDE

Priekšsēdētājs — Prof. Elmārs Grēns, Latvijas ZA, Krievijas ZA un Eiropas Akadēmijas loceklis; tel. 139495.

Priekšsēdētāja vietnieks — Prof. Juris Ekmanis, Latvijas ZA akadēmiķis; tel. 223644.

Valdes locekļi — Prof. Jānis Stradiņš, Latvijas ZA un Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas loceklis;

Prof. Vitauts Tamužs, Latvijas ZA akadēmiķis; Prof. Kalvis Torgāns, Latvijas ZA kor. loceklis;

Dr. Rīta Bebre,
Dr. A. Ruplis,
Dr. V. Dzērve.

Fonda adrese: Turgeņeva iela 19,
Rīga, LV-1524, Lavija
Tel.: +(371-2) 223644
+(371-2) 225361
Fax: +(371-2) 228784

Ar latvisku sīkstumu un centību

Otrā pasaules kara beigās daudzas latviešu ģimenes emigrēja uz Rietumiem. Vairums no tām agrāk vai vēlāk koncentrējās ASV, Kanādā, Zviedrijā, Austrālijā. Lielbritānijā mazāk, taču par kādu mūsu tautieti gribu pastāstīt nedaudz sīkāk.

Pirmo reizi ar profesoru Reinhardu Vītolu satikāmies 1991. gadā, kad viņš bija ieradies Rīgā, lai piedalītos Vispasaules latviešu zinātnieku kongresā, kurā uzstājās ar referātu. Otrā reizi — pērnā gada decembrī, kad viņš RTU Tekstila un apģērba tehnoloģijas fakultātes habilitācijas padomē veica recenzenta — eksperta pienākumus. Pārrunājām tehnisko augstskolu darba atšķirības Lielbritānijā un Latvijā, kā arī vieglās rūpniecības perspektīvas. Tad arī palūdzu R. Vītola kungu pastāstīt par savu dzīves gājumu.

Viņš ir dzimis 1925. gadā Daugmales pagasta Rijniekos jaunsaimnieka ģimenē. Pēc pamatskolas beigšanas pārcēlās uz Rīgu un vakaros mācījās Valsts amatnieku skolā mehānikas nodaļā. Pēc tās beigšanas trīs gadus bija atslēdznieka mācekļi, tad iestājās Valsts tehnikumā. Taču 1944. gada rudenī pirms mācību uzsākšanas tika iesaukts gaisa izpalīgos.

1947. gadā Vītola ģimene jau ir Lielbritānijā. Reinharda strādā ogļu raktuvēs un neklātienē turpina apgūt mehāniku. Pēc trim gadiem

rodas iespēja atgriezties atslēdznieka amatā mašīnbūves uzņēmumā, kurā projektē un ražo mežģīņu izgatavošanas mašīnas. Vakaros R. Vītols apgūst inženierzinības Notingemas koledža. Darbs un mācības sokas un viņu ātri vien izvērta par tehnisko zīmētāju, tad — par mašīnu izgudrotāju-projektētāju, bet 1965. gadā — par rūpnīcas galveno mašīnu projektētāju. Vairākas viņa izgudrotās mašīnas tiek patentētas. Pēc trim gadiem viņu reģistrē kā diplomētu inženieri Mehānikas inženieru asociācijā. Nedaudz vēlāk R. Vītols tiek aicināts uzņemties pētīšanas projektu vadīšanu Lfboro Tehniskajā universitātē. Šeit tiek izgudrota jauna mašīna un jauna veida tekstilmateriālu ražošanas tehnoloģija, kā rezultātā tiek sekmīgi aizstāvēta maģistra grāda disertācija.

1973. gadā R. Vītols kļūst par mašīnu projektēšanas un materiālu stiprības lektoru Lfboro universitātē. Paralēli pedagoģiskajam darbam tiek veikti un vadīti pētniecības projekti mašīnu pilnveidošanai un automatizēšanai. 1979. gadā sekmīgi aizstāvēta doktora disertācija, vēl pēc deviņiem gadiem R. Vītola piešķir universitātes augstāko akadēmisko grādu — tehnisko zinātņu doktors (**The Degree of Doctor of Technology**). 1982. gadā viņu paaugstina par vecāko lektoru, pēc trim gadiem tiek piešķirts docenta nosaukums un vēl pēc pieciem gadiem — profesora tituls.

Jauno mašīnu patenti, tehnoloģijas un zinātniskās publikācijas pārsniedz simtu.

Kopš 1989. gada paralēli darbam universitātē R. Vītols tiek regulāri aicināts par konsultantu uzņēmumā «Brintons of Kidderminster», kur auž labākos pakļājus ar pašu būvētām mašīnām. Konsultāciju uzdevums — panākt maksimālu pakļāju izgatavošanas automatizāciju. 1991. gadā par izciliem sasniegumiem mašīnu projektēšanas tehnoloģijā un ilggadīgu augstvērtīgu pētniecības darbu Lfboro universitātē Reinhardam Vītolam piešķir nosaukumu «Emeritus Professor» un apliecinājumu, ka viņš uz mūžu ir piederīgs pie universitātes «galma» — «Loughborough University Court».

Profesors R. Vītols ir LAMZA un LIA biedrs, aktīvi darbojas studentu korporācijā Selonija. Jau vairāk nekā 40 gadus abi ar dzīvesbiedri Zentu strādā trimdas baznīcā. R. Vītols ir Austrumanglijas draudzes priekšnieks kopš 1970. gada un Latvijas Ev. lūf. Baznīcas pārvaldes Lielbritānijas priekšnieks kopš 1992. gada.

Jau ilgāku laiku profesors R. Vītols ir centies iedzīvināt un veicināt sadarbību ar kolēģiem Latvijā. Tagad šī sadarbība ir realizējusies.

Oskars MARTINSONS

VAI VISS KĀRTĪBĀ AR FINANSĒJUMA TAISNĪGU SADALI ZINĀTNĒ?

Kā izriet no datiem par finansējuma sadali LZA institūtiem 1993. gadā, kas publicēti «Zinātnes Vēstnesis» 1994. gada 4. numurā, galarezultātā finanses sadalītas tādejādi, ka stipri atšķiras finansējuma apjomi uz vienu strādājošo katrā konkrētā institūtā. Tabulā norādītas kā

LZA institūtos strādājošo skaita izmaiņas (strādājošo skaits 1993. gadā procentos no 1991. gada 1. janvāra rādītājiem), tā arī finansējuma apjomi uz katru strādājošo.

Institūts	Strādājošo skaits % no 1991. g. 1.01 nodarbināto kopskaita	Finansējums uz 1 strādājošo Ls	
		no grantiem kopā	
Fizikas institūts	21%	754	1113
Fizikas enerģētikas inst.	55%	335	836
Elektronikas un datorzinātņu inst.	24%	449	868
Polimēru mehānikas inst.	59%	437	741
Radiofizikas observatorija	43%	605	1156
Matemātikas inst.	—	391	391
Kodolpētniecības centrs	—	246	1270
Vidēji fizikas un matem. nozarē		1062	
Neorganiskās ķīm. inst.	47%	605	644
Latv. Organiskās sintēzes inst.	67%	417	448
Koksnes ķīmijas inst.	34%	711	787
Vidēji ķīmijas nozarē		549	
Bioloģijas inst.	67%	542	613
Mikrobioloģijas un virusoloģ. inst.	16%	284	756
LU Mikrobioloģ. biotehn. inst.	—	436	683
Molekulārās bioloģ. inst.	—	835	934
Botāniskais dārzs	68%	478	975
Vidēji bioloģijas nozarē		722	
Ekonomikas inst.	36%	908	1115
Vēstures inst.	67%	626	846
Filozofijas un socioloģ. inst.	78%	786	786
Literat., folkl., māksl. inst.	47%	589	634
Latviešu valodas inst.	—	438	492
Vidēji humanitārajās zinātnēs		755	

Kā redzams, Latvijas Zinātnes Padomē «vislielākās labvēlības statusu» bauda Fizikas un matemātikas zinātne, kurā uz katru strādājošo reāli izdalīts 1,93 reizes vairāk līdzekļu nekā, piemēram, ķīmijas finansēšanai. Vai tiešām iepriekšējos gados ķīmiju devums Latvijai un zinātnei ir bijis gandrīz divas reizes zemāks nekā fiziku un matemātiķu? Publikāciju, patentu, pārdo to licenžu un citu objektīvu rādītāju — piemēram, starptautiski citēto darbu — skaits ķīmijas zinātnē ievērojami pārsniedz jebkuras citas nozares devumu. Griboť negriboť jāsecina, ka LZA darbības rezultāti finansējuma sadalē nav taisnīgi.

Paraudzīsimies kaut vai uz starpnozaru finanšu sadalījumu. Tā, piemēram, dažiem humanitāro zinātņu institūtiem, piemēram, Ekonomikas institūtam, uz katru strādājošo 1993. gadā tiek iedalīts 2,49 reizes vairāk līdzekļu nekā, piemēram, tādām dabaszinātņu institūtiem kā Latvijas Organiskās sintēzes institūts. Vēstures, kā arī Filozofijas un socioloģijas institūts saņem gandrīz 2 reizes vairāk līdzekļu uz katru strādājošo nekā OSI. Vai tiešām humanitārajās zinātnēs ir nepieciešami daudz lielāki līdzekļi reaģentu, aparātūras iegādei, kā arī inženier-

tīklu, komunikāciju ekspluatācijai un ēku uzturēšanai nekā absolūtā vairākumā eksperimentālo zinātņu?

Otrs jautājums: vai pēc Latvijas Zinātnes Padomes ieskatiem vēsturnieki, filozofi un ekonomisti iepriekšējos gadu desmitos ir devuši visvairāk pozitīva zinātnei un Latvijas attīstībai, ka tiem reāli tiek visvairāk no plānā zinātnes finansējuma maciņa?

Kā filozofiem, tā vēsturniekiem nācies vismazāk ciest arī skaitliskajā ziņā. Vai tiešām šo nozaru institūtos ir bijis vismazāk pseidozinātnes — salīdzinot kaut vai ar Mikrobioloģijas un virusoloģijas, Fizikas vai Elektronikas un datorzinātņu institūtu, kuri finansējuma trūkuma dēļ zaudējuši vairāk nekā 3/4 sava potenciāla. Vairāk nekā pusi līdzstrādnieku zaudējis arī Literatūras, folkloras un mākslas institūts. Kā tad galu galā ir: vai humanitāro zinātņu vidū latviešu valodas speciālisti Latvijai ir vismazāk vajadzīgi?

Iepazīstoties ar reālajiem Latvijas Zinātnes Padomes darbības rezultātiem finansējuma sadales jomā kā starp nozarēm, tā katras nozares ietvaros, jāvaicā — kas par kļūdošajām disproporcijām uzņemsies atbildību? Jeb vai turpināsies tik ērtā kolektīvā bezatbildība?

Dr. h. ķīm. Ivars KALVIŅŠ

KONKURSI

LATVIJAS UNIVERSITĀTES MATEMĀTIKAS UN INFORMĀTIKAS INSTITŪTS

izsludina konkursu Informātikas nodaļā uz šādiem akadēmiskajiem amatiem:

vadošais pētnieks — 2 vietas,
pētnieks — 7 vietas.

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Raiņa bulvārī 29, 240. istabā viena mēneša laikā kopš konkursa izsludināšanas dienas.

Tuvākas ziņas pa tālr. 229213.

LZA POLIMĒRU MEHĀNIKAS INSTITŪTS

izsludina konkursu

uz vadošā pētnieka un pētnieka akadēmiskajiem amatiem cietvielu mehānikas specialitātē.

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Aizkraukles ielā 23, 210. istabā viena mēneša laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

Tālrunis uzziņām 551145.

DISERTĀCIJU AIZSTĀVĒŠANA

Š. g. 27. aprīlī pl. 14.15 LU Bioloģijas nozares Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē Rīgā, Kronvalda bulv. 4, 5. auditorijā disertāciju bioloģijas doktora grāda iegūšanai aizstāvēs

ARTŪRS ŠKUTE, DPU Bioloģijas un ķīmijas fak. asistents, par tēmu «Leptodora kindti (Focke) (Crustacea; Cladocera) bioloģija un loma saldūdens ekosistēmās».

Recenzenti: Dr. habil. biol. P. Cimdiņš, Dr. biol. A. Volkova, Dr. biol. N. Sloka.

* * *

Turpat pl. 16.15 disertāciju aizstāvēs

ARNIS SEISUMS, Latvijas Nacionālā Botāniskā dārza pētnieks, par tēmu «Allium L. ģints Melanocrommyum (Webb et Berth) Rony apakšģints (monogrāfisks apskats)».

Recenzenti: Dr. habil. V. Langenfelds, Dr. biol. T. Jegorova, Dr. biol. V. Šulcs.

Ar disertācijām var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Kalpaka bulv. 4.

* * *

Šā gada 22. aprīlī pl. 13 notiks LU Psiholoģijas zinātņu nozares habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēdē [Kronvalda bulv 4, 252. aud.] kurā disertāciju psiholoģijas doktora grāda iegūšanai par tematu «Lomu mijiedarbības sistēmas «skolotājs — skolēns» ietekme uz skolēnu tuvākās attīstības zonas kognitīvajiem komponentiem» aizstāvēs

OĻEGS ŅIKIFOROVŠ.

Recenzenti: Dr. psych., Dr. habil. paed. LU prof. I. Plotnieks, Dr. psych., Dr. habil. paed. DPU doc. A. Vorobjovs, Dr. psych. LU doc. I. Krūmiņa.

Ar disertāciju var iepazīties LU bibliotēkā.

KONKURSI

AUGUSTA KIRHENŠTEINA

MIKROBIOLOĢIJAS UN VIRUSOLOĢIJAS INSTITŪTS

izsludina konkursu

uz akadēmiskajiem amatiem: profesors, vadošais pētnieks, asistents eksperimentālās onkoloģijas specialitātē, kā arī pētnieks mikrobioloģijas specialitātē.

Dokumenti iesniedzami institūta konkursa komisijai Rīgā, A. Kirhenšteina ielā 1, «D» korpusa 19. vai 21. istabā (tālr. 426197, 426137) mēneša laikā no konkursa izsludināšanas dienas.

LATVIJAS EKSPERIMENTĀLĀS UN KLĪNISKĀS MEDICĪNAS INSTITŪTS

izsludina konkursu

uz profesora, vadošā pētnieka, pētnieka un asistenta akadēmiskajiem amatiem fizioloģijas, klīniskās fizioloģijas, onkoloģijas un endokrinoloģijas specialitātē.

Dokumenti iesniedzami Rīgā, Ojāra Vācieša ielā 4, 103. istabā viena mēneša laikā kopš izsludināšanas dienas.

Tālrunis uzziņām 612038.

PAZIŅOJUMS

Latvijas Akadēmiskajā bibliotēkā Rūpniecības ielā 10

no 7. aprīļa līdz 15. maijam

izstāde

«Mārtiņš Lutens un viņa laiks»

(no Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas fondiem)

Redaktore Zaiga Kipere.
«Zinātnes Vēstnesis».
Lai kraksts iznāk kopš 1989. gada.
Reģistrācijas apliecība nr. 75.
Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.
«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Redkolēģijas vadītājs akadēmiķis Ēvalds Mugurevičs.
Redkolēģijā: akadēmiķis Mārtiņš Beķers, akadēmiķis Juris Ekmanis, LZA Goda loceklis Jānis Graudonis, doc. Elmārs Beķeris, doc. Zigrīda Goša, Oskars Martinsons.
Redakcija: Rīgā, Turgejeva ielā 19. Tālr. 212706.

Indekss 77165.
Iespēsts a/s «Preses nams» tipogrāfijā, Rīgā, Balasta dambī 3.
Augstspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.
Mēliens 1000 eks.
Pasūtījuma nr. 382